

Milníky roztroušené sklerózy

Roztroušená skleróza (RS) patrně postihovala lidi od dávnověku. První detailnější popisy chorob, které připomínají RS, pocházejí ze středověku.

19. století

1868 profesor Jean-Martin Charcot, nazývaný jako „otec neurologie“, popsal RS jako jedinou přesně určenou chorobu. Léčil ji však jako jiné neurologické choroby injekcemi zlata a stříbra. Dalšími „léčebnými modalitami“ v té době byl arsenik, chinin, strychnin, fosfor, vodoléčba a elektroléčba.

1878 Dr. Louis Ranvier objevil myelin.

Na přelomu 19. století bylo však zjištěno, že používaná léčba je neúčinná (Russel Brain a George Schumacher). Do výzkumu RS pozitivně zasáhlo uvedení rentgenu do praxe

20. století

1906 dostali Nobelovu cenu Dr. Camillo Golgi a Dr. Santiago Ramon y Cajal, kteří objevili, jak barvit nervy, aby se daly studovat pod mikroskopem.

1925 zaznamenal lord Edgar Douglas Adrian poprvé přenos elektrického signálu nervy. Za studie o přenosu elektrického signálu nervy mu bylo nakonec uděleno celkem šest Nobelových cen.

1935 objevil Dr. Thomas River zvířecí model RS – experimentální autoimunitní encefalitidu (EAE, experimental autoimmune encephalitis), čímž se snažil prokázat, že RS není bakteriálního, virového nebo toxického původu. Práce ve své době zapadla.

1946 byla založena v New Yorku The National Multiple Sclerosis Society především k podpoře výzkumu RS. Na základě jejího grantu z roku 1947 identifikoval Dr. Elvin Kabat přítomnost abnormálních bílkovin v mozku-míšním moku. Dnes se nazývají oligoklonální pásy a jsou významnou diagnostickou pomůckou charakteristickou pro RS.

1967 byla založena Mezinárodní RS společnost (International Federation of MS Societies).

1969 první studie, která prokázala, že adrenokortikotropní hormon (ACTH) produkovaný hypofýzou, pomáhá léčit akutní ataku. Vzápětí se ověřilo, že účinné jsou protizánětlivé kortikosteroidy.

1957 byly objeveny interferony, které však v jiných terapeutických oblastech (záněty,

FACTSHEET

infekce, nádory) zklamaly. K léčbě RS se začínají používat ke konci d

1970 vědci Michael Sela, Ruth Arnon a Dvora Teibaum objevili při studiu EAE Copolymer 1 – dnes nazvaný glatiramer acetát, který je v současnosti světově nejužívanějším lékem RS. Do praxe se však dostal až na přelomu tisíciletí (1997 v USA a v Evropě 2000).

1984 nálezy na MRI prokazují, že zánět mozku postupuje i v období remise.

1996 je v ČR schválen k použití první interferon beta, u něhož klinické studie prokázaly snížení počtu relapsů oproti placebo.

Třetí milénium

2001 přichází do ČR glatiramer acetát, taktéž s prokázanou účinností.

Interferony a glatiramer acetát patří mezi tzv. imunomodulátory.

2006 vstupuje na pole velmi silný hráč, monoklonální protilátka natalizumab, která brání v průniku protilátek přes hematoencefalickou bariéru a poškození mozku a nervů. Jeho použití je vyhrazeno pro nemocné s agresivní formou choroby.

2010 první tableta – fingolimod. Zařadila se mezi léky první linie.

2011 významný rok pro české pacienty i lékaře: je možné léčit pacienty hned po první atace ve stadiu tzv. klinicky izolovaného syndromu a není nutné čekat na další ataky. Za průkazné se počítají klinické příznaky ataky a nález na MRI; stav musí být zdokumentován a nemocný léčen kortikoidy.

2012 přichází další monoklonální protilátka, alemtuzumab, která odstraňuje určitá vývojová stadia B lymfocytů produkujících protilátky. Tím brání poškození nervových struktur.

2012 se objevuje teriflunomid – další tableta k léčbě RS. Je velmi účinná, ale uživatel se musí chránit před početím (ženy i muži).

2014 je schválen dimetyl fumarát – tableta.

2016 se uvedl daclizumab, který byl pro vážné nežádoucí účinky počátkem 2018 stažen z trhu.

2017 byl schválen perorální kladribin, který cílí na B i T lymfocyty. Je určen pro pacienty s velmi aktivní RS

2018 je schválen pro EU ocrelizumab – první lék pro progresivní formy RS. Je účinný u i vysoce aktivní RS.

FACTSHEET

V současnosti je dostupných mnoho účinných léků. Ty, které máme k dispozici již 20 a více let, prokázaly svou bezpečnost, bohužel, nejsou účinné u pacientů s agresivní formou RS. Nové léky jsou vysoce účinné, ale jejich účinnost je vyvážena častějšími nežádoucími účinky, rizikem infekcí a dalších komplikací.

Léčebným cílem současnosti je tzv. NEDA – No Evidence of Disease Activity, tedy stav „klidu“ podle příznaků i podle nálezů na MRI.